Izglītības un zinātnes ministrija

No Osnabrikas līdz Herningai

- un kas pa šo laiku noticis Latvijā

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam un Eiropas profesionālās izglītības prioritātes

Paula Zvejniece
ReferNet Latvijas nacionālā kontaktpunkta koordinatore

Trīs Eiropas atskaites punkti

1 **2020. g. novembris**

Osnabrikas deklarācija

Profesionālā izglītība kā atveseļošanās instruments. Prioritātes 2021.–2025. gadam:

- Noturība un izcilība
- Mūžizglītības kultūra un digitalizācija
- Ilgtspēja jeb zaļā saikne
- Starptautiskā dimensija

2 **2025. g. marts**

Prasmju savienība

Komisijas paziņojums: prasmju politika sasaistīta ar konkurētspēju.

- Prasmju veidošana dzīvei un darbam
- Pilnveide un pārkvalifikācija digitālajai un zaļajai pārejai
- Prasmju aprite ES – pārnesamība
- Talantu piesaiste un noturēšana

3 **2025. g. septembris**

Herningas deklarācija

Nosaka virzienu 2026.–2030. gadam

13

mērķi

Herningas deklarācija: jaunie akcenti

1

Profesionālās izglītības pievilcība un tās prestiža līdzvērtība vispārējai izglītībai

2

Pedagogu un pasniedzēju trūkums kā atsevišķi risināma prioritāte

3

Mākslīgā intelekta atbildīga integrācija

4

Labbūtība kā patstāvīga tēma

5

Augstākā līmeņa profesionālā izglītība

6

Demogrāfiskās pārmaiņas – trešā prioritāte līdzās digitālajai un zaļajai pārejai

2026. gads: jaunākie Eiropas dokumenti

Komisijas ziņojums Padomei (2026. g. jūlijs)

par 2020. gada ieteikuma īstenošanu – ieteikuma mērķi 2025. gadam:

82 %
absolventu nodarbinātība

60 %
ar darba vidē balstītu mācību pieredzi

8 %
ar mobilitāti

Eiropas profesionālās izglītības stratēģija 2026.–2030.

- Sabiedriskā apspriešana noslēdzās februārī
- Pieņemšana plānota 2026. gadā
- Noteiks nākamā ziņošanas cikla rādītājus

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021–2027 un Eiropas prioritātes

LATVIJAS IETVARS

Kopīgais kodols no Osnabrikas

- Pedagogu jautājumi
- Kvalitāte
- Iekļaušana
- Izcilība
- Darba vidē balstītas mācības

Normatīvais regulējums pilnībā pārskatīts

Akcenti, kuru Pamatnostādnēs nav vai ir maz

- Mākslīgais intelekts
- Prasmju pārnesamība
- Demogrāfija kā stratēģisks izaicinājums
- Zaļā dimensija (jau Osnabrikā!)

2026. gadā joprojām risināmi: iestāžu tīkls, koledžas, kvalifikācijas eksāmeni

Pamatnostādņu četri mērķi

LATVIJAS IETVARS

Virsmērķis: kvalitatīvas izglītības iespējas visiem Latvijas iedzīvotājiem mūža garumā

I

Pedagogi un akadēmiskais personāls

II

Mūsdienīgs izglītības piedāvājums

III

Atbalsts ikviena izaugsmei

IV

Ilgtspējīga pārvaldība

Katrā mērķī viena un tā pati loģika:

Ko paredz Pamatnostādnes → **Kas piecos gados izdarīts** → **Kur ir plaisa ar Eiropu** → **Ko ņemt vērā nākamajā dokumentā**

Pedagogi: ko paredz Pamatnostādnes

Pamatnostādnes aptver visu ķēdi

1. **Pedagogu sagatavošana**
2. **Jaunais atalgojuma modelis**
3. **Indukcijas gads**
4. **Mentori**
5. **Profesionālā pilnveide**

Tam sekojot, grozīti MK noteikumi Nr. 569 par pedagogu izglītību, kvalifikāciju un kompetences pilnveidi

Statistika

~50 %

PI pedagogu ir 50 gadus veci un vecāki; gandrīz ¼ – vecāki par 60 (2025)

~9 %

PI pedagogu ir jaunāki par 30 gadiem (2025)

53 %

pamatizglītības 2. posma pedagogu līdz 30 gadu vecumam plāno pamest profesiju 5 gadu laikā (TALIS 2024)

Pedagogi: kas paveikts 2021–2026

Nozares speciālistu piesaiste

Elastīgākas prasības. IZM 2026. g. prioritāte: jauno pedagogu sagatavošana un piesaiste

ESF+ “Pedagogu profesionālā atbalsta sistēmas izveide”

Vienota sistēma valsts, pašvaldību un iestāžu līmenī. PI: atbalsts tehnikumiem, koledžām un kompetences centriem; satura sasaiste ar vispārējo izglītību; mācības pedagogiem

Šveices - Latvijas sadarbības programma

Nozarē balstīta tālākizglītības programma topošajiem PI skolotājiem (īstenos tuvākajos gados), pedagoģiskais atbalsts, mūsdienīgi mācību risinājumi

“Skola - kopienā”

Supervīzijas pedagogiem, atbalsta personālam un mentoriem

Pedagogi: plaisas un secinājumi

1. **Pedagogu trūkums un novecošanās**
   Herningā – atsevišķa prioritāte; Latvijā sadalīts starp vairākiem instrumentiem, kopējā ietekme grūti novērtējama

2. **Mākslīgais intelekts**
   Vadlīnijas ir (2024), bet pedagogu sagatavošanā, kvalifikācijas prasībās un pilnveidē atspoguļots nepietiekami

3. **Terminoloģija**
   Pedagoga profesijas pievilcība ≠ profesionālās izglītības pievilcība izglītojamiem

Ko var secināt

- MI spēcīgāk iestrādāt pedagogu kompetencēs un pilnveides saturā
- Pedagoga profesijas pievilcību nošķirt no PI pievilcības izglītojamiem

Mūsdienīgs piedāvājums: ko paredz

Izcilība un elastība

- Tehnikumi - nozaru izcilības un inovāciju centri ar stratēģisko specializāciju
- Analogs Eiropas profesionālās izcilības centriem
- Modulāras programmas; mācīšanās rezultātu novērtēšana, atzīšana, uzkrāšana un pārnese

Mūžizglītība

Pieaugušo dalība mācībās

7,4 % → 12 %

Pamatnostādņu mērķis 2027. gadā

Salīdzinājumam: ES 2030. gada mērķis - 60 % pieaugušo mācās gada laikā.

Darba vidē balstītas mācības

- Vairāk audzēkņu DVB, īpaši STEM
- Ilgtermiņa sadarbība ar uzņēmumiem
- Mikrouzņēmumu iesaiste
- Nozaru ekspertu padomju un tehnikumu konventu loma

Normatīvā bāze: Osnabrikas mājasdarbs izpildīts

2020

Profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības standarts

Uz mācīšanās rezultātiem balstīta sistēma LKI 3.–4. līmenī; moduļu struktūra; sasaiste ar vispārizglītojošo saturu

2022+

Profesionālas izglītības likuma grozījumu vilnis

Moduļu apliecības, profesionālās kvalifikācijas daļas, digitālie izglītības dokumenti, DVB tiesiskais statuss, NKS, tehnikumu loma

2024

Profesionālās tālākizglītības un pilnveides standarts

Pamats profesionālās (formālās) pieaugušo izglītības attīstībai visos LKI līmeņos, ieskaitot LKI 8. līmeni

2027–2028

Plānotās PIL redakcijas

Reforma ar pārejas periodiem, nevis vienā solī

Mikroapliecinājumi

24+ **profesiju standarti ar iestrādātām profesionālās kvalifikācijas daļām**

Augkopības tehniķis	Lopkopības tehniķis
Mežsaimniecības tehniķis	Automehāniķis
Metināšanas tehniķis	Inženiersistēmu būvtehniķis
Programmēšanas tehniķis	VRS inspektors

Kas jau ir:

- Kvalifikācijas daļas apliecība – valsts atzīts dokuments
- Moduļa apliecība (kopš 2022.) – tuvākais mikroapliecinājuma analogs

Kas vēl trūkst:

- Jēdziens normatīvajos aktos nav definēts
- Neviena apliecība pilnībā neatbilst ES vienotajai pieejai

Profesionālās kvalifikācijas daļa un mikroapliecinājums

Kritērijs	Profesionālās kvalifikācijas daļa	Mikroapliecinājums
Pamats	Profesionālās izglītības likums; nacionāls jēdziens	ES Padomes 2022. g. rekomendācija; Eiropas jēdziens, Latvijas normatīvajos aktos nav definēts
Saistība ar kvalifikāciju	Vienmēr konkrētas pilnas kvalifikācijas sastāvdaļa	Patstāvīgs vai kombinējams; nav obligāti saistīts ar vienu kvalifikāciju
Sniedzēji	Parasti modulārā programmā formālajā izglītībā	Plašs sniedzēju loks – formālā, neformālā un ikdienējā mācīšanās
Dokuments	Valsts atzīts dokuments: apliecība par profesionālās kvalifikācijas daļas apguvi	Pēc Eiropas standartelementiem, ar LKI līmeni (ja piemērojams); atzīšana atkarīga no sniedzēja
Funkcija	Strukturēts posms ceļā uz pilnu kvalifikāciju; uzkrājama	Elastīga pilnveide vai pārkvalifikācija; pieder izglītojamam, pārnesama

Kvalifikācijas daļas apguvi var noformēt mikroapliecinājuma formā. Modulis – programmas sastāvdaļa, apgūstama arī patstāvīgi; moduļa apliecība – tuvākais mikroapliecinājuma analogs.

Darba vidē balstītas mācības un pieaugušo izglītība

Darba vidē balstītas mācības

Šveices–Latvijas programma (IZM + VIAA projekts “Nozarē balstītas PI attīstība”)

Plānotie rezultāti:

- Nozarē balstītu mācību modelis
- Nozarē balstīti eksaminācijas modeļi – pilotēti
- Digitālie mācību līdzekļi

Kvalifikāciju sistēmas projektā:

- DVB sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide
- Ilgtermiņa sadarbības līgumi → uzņēmumu kopas un klasteri

Pieaugušo izglītība: no projekta uz sistēmu

- stars.gov.lv - galvenais profesionālās pilnveides kanāls, arī pedagogiem
- Atveseļošanas fonds - digitālo pamatprasmju programmas plašai sabiedrībai
- Individuālie mācību konti - koncepcija izstrādāta un pilotēta (Padomes 2022. g. ieteikums)

Kvalifikāciju sistēmas projekts

ESF+ projekts “Profesionālo kvalifikāciju sistēmas attīstība izglītības kvalitātes nodrošināšanai”

Saturs prioritārajās nozarēs

- NKS un profesionālo kvalifikāciju prasības LKI 2.–5. līmenī
- Modulāro profesionālās izglītības programmu paraugi
- Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturs, moduļu un kvalifikācijas daļu pārbaudījumi ar aprobāciju
- Nozares eksperti satura ekspertīzē
- Mācību līdzekļu apzināšana 15 nozaru kvalifikāciju struktūrās un digitāli interaktīvi līdzekļi

Lai saturs darbotos kopā

- NEP, VIAA un PI iestāžu koordinācijas mehānisms
- Metodiskā darba vērtēšanas kritēriji un metodika, arī DVB kvalitātes uzraudzībai
- Digitālā platforma “Profesionālo kvalifikāciju sistēma” – satura komponenšu pārnese un atkārtota izmantošana

STEM: jauns projekts un stabils pamats

ESF+ “STEM un pilsoniskās līdzdalības norises…”

VIAA; no pirmsskolas līdz vidējai izglītībai, arī PI iestādēs

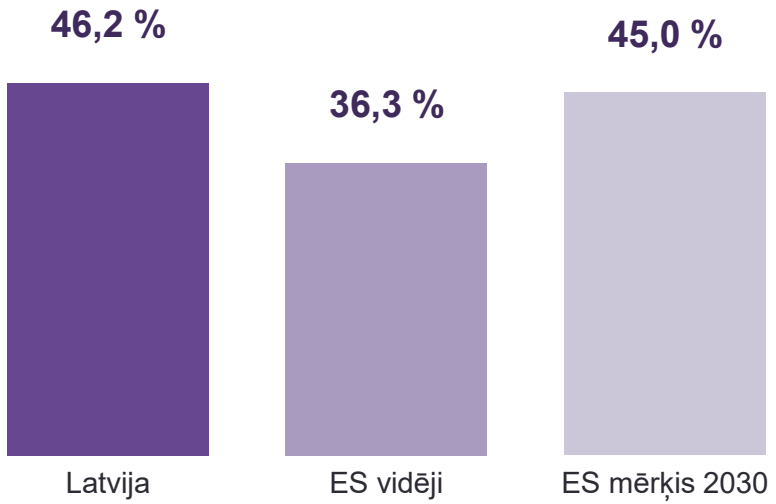
~10 **aktivitātes katram dalībniekam**

Īsteno zinātnes centri, uzņēmumi un biedrības. Mērķis: sasaistīt teoriju ar praksi un atbalstīt karjeras izvēli.

PI – jau labs STEM pamats

STEM audzēkņu īpatsvars vidējā PI, 2023

39,6 % uzņemto 2025./2026. – inženierzinātnes, ražošana, būvniecība

Avoti: Eurostat (2025); VIAA (2026)

Pilsoniskā izglītība: Latvijas akcents

Cik uzmanības tēmai pievērš dokumenti

Osnabrika: gandrīz nav pieminēta

Herninga: viena no caurviju prasmēm

Prasmju savienība: praktiski nav izvirzīta

Pamatnostādnes: diagnostika + atsevišķs rādītājs

Šī brīža statistika

29 %
jauniešu interesē politika

5 % / 15 %
dalība NVO: Latvija / Eiropa

Mērķis 2028: skolēni ar augstāko pilsoniskās kompetences līmeni

19,5 % → 33 %

Mūsdienīgs piedāvājums: atklātie jautājumi

1 Vērtēšana un kvalifikācijas eksāmeni

Lielāka praktiskā daļa, nozaru iesaiste, moduļu vērtējumu loma; valsts pārbaudījumu prasības PVI audzēkņiem

2 Zaļā dimensija

Klimats – tikai konteksts, nav rīcības virziena vai rādītāja. Digitālajā: prioritāte, DESI, 70 % mērķis. Dubultā pārkārtošanās faktiski ir tikai digitāla

3 Mākslīgais intelekts

Pamatnostādnēs tikai kā pārvaldības rīks. Integrācija PI saturā, pedagogu kompetencēs un vērtēšanā nav paredzēta

4 Mobilitāte

Nav nacionāla mērķa - notiek caur Erasmus+. “Eiropa kustībā” 2030: 12 % PI audzēkņu ar mobilitāti

Atbalsts ikviena izaugsmei: ko paredz

Rādītāji: NEET jaunieši | Agrīnā aiziešana no izglītības | Bērni ar speciālām vajadzībām

2023. g. 21. februāris

MK noteikumi Nr. 70*

- Kompetences atzīšana uzņemšanai programmas vēlākos mācību posmos*
- Kārtība, kā uzsākt mācības vēlākos posmos
- Profesionālās kvalifikācijas vai tās daļas atzīšana

*IKVD izstrādā vadlīnijas ieviešanai

2025. g. 26. augusts

Informatīvais ziņojums "Par iekļaujošās izglītības attīstību visās izglītības pakāpēs"

- Pirmo reizi visas pakāpes kopā
- Darbības plāns un finanšu aprēķini
- Saskaņots ar LDDK un LIZDA
- 2026. g. budžeta prioritāte

Atbalsts: galvenie instrumenti

ESF “Skola – kopienā” (VIAA)

- Individualizēts atbalsts pēc individuāla plāna
- Atbalsta personāls un mentori
- Supervīzijas pedagogiem un mentoriem
- Sadarbība ar pašvaldībām, vecāku iesaiste
- VIIS savienota riska novērtēšanas platforma

10,3 milj. EUR

Izglītības procesa individualizācija PI izcilībai (2023. g. dec.)

“PROTI un DARI!”

NEET jaunieši 15-29 g., īsteno JSPA

Valodas atbalsts

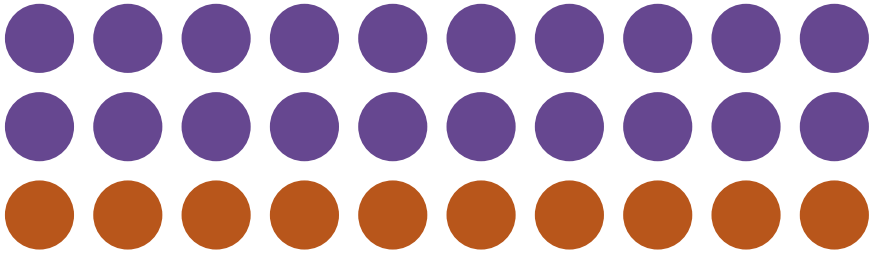
Pāreja uz valsts valodu pabeigta 2025./2026.; kopš 2022. – Ukrainas jaunieši

Atbalsts: kur tas nesniedzas

Piemērs: 32b programmas

Arodizglītība pēc daļējas pamatizglītības; 6 iestādes

30 uzņemti (2025. g. sept.) **20** mācās (2026. g. jūlijā)

Trešdaļa gada laikā pārtrauca mācības. Iemesli:

atgriešanās 9. klasē · ģimenes apstākļi · nepareiza profesijas izvēle · kavējumi · nevēlēšanās kārtot centralizētos eksāmenus

Par šiem 30 jauniešiem mēs zinām.

Arī par lielāko daļu to, kuri eksāmenus nenokārtoja un šajās programmās neiestājās, zinām: viņi mācās vispārējā vidējā izglītībā.

Grūtāk pateikt, cik palikuši ārpus izglītības sistēmas: daļa jau ir 18 gadus veci un ārpus obligātās izglītības vecuma.

Strukturāls trūkums

“Skola – kopienā” būvēts vispārējās izglītības loģikā: PI ir mērķa grupa, nevis adresāts

Labbūtība

Latvijā - atbalsta personāla funkcija, nevis mērķis ar rādītāju

Pārvaldība: ko paredz un kas paveikts

Ko paredz

- Kvalitātes nodrošināšanas sistēma
- Vienkāršāka licencēšana un akreditācija
- Iestāžu tīkls
- Finansēšanas modeļi, Prasmju fondi

50:50

vispārējā : profesionālā vidējā izglītība pēc 9. klases

Kas paveikts

2023	IKVD: jauna licencēšanas un akreditācijas kārtība – pašvērtējums, kvalitātes rādītāji, vadītāja vērtēšana
Tagad	IKVD: jaunas vadlīnijas PI programmu sagatavošanai un iesniegšanai licencēšanai
2026	IZM prioritāte: kvalitātes monitorings visās pakāpēs
Tīkls	Konsolidācija, reģionālie tehnikumi; AF un ERAF infrastruktūrai

Pārvaldība: demogrāfija un koledžas

Demogrāfija

- Herningā - trešā pārejas ass; Latvijā - šī brīža 9. klašu realitāte
- Pamatnostādnēs - pamatojums tīkla optimizācijai, nevis talantu piesaistei

Koledžas – lielākais atklātais jautājums

- Augstākās izglītības reforma: integrācija augstskolās vai pārveide
- Skar LKI 5. līmeni un koledžu tiesības īstenot PVI programmas

Absolventu monitorings

23,4 % → 25,7 %

turpina studijas (2021. → 2023. g. absolventi)

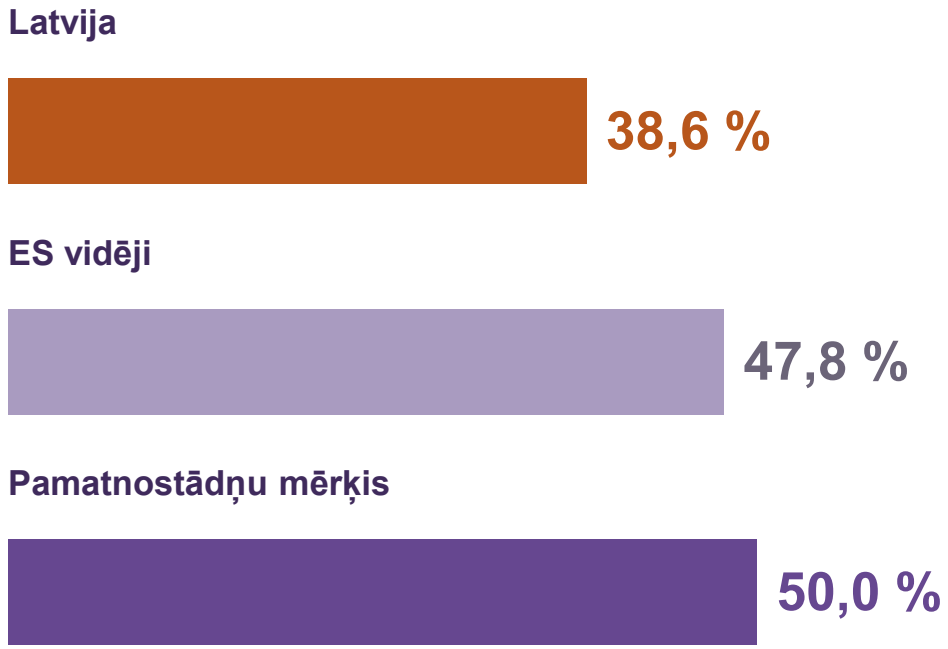
+ ~15 %

strādā un studē vienlaikus

Pārvaldība: pievilcība un proporcija

PI audzēkņu īpatsvars vidējās izglītības līmenī

Profesionālā izglītība nav strupceļš: 1/4 absolventu turpina izglītību

Bet tas netiek sistemātiski stāstīts vecākiem un devītklasniekiem; prestižam nav atsevišķa rīcības virziena

Pārvaldība: secinājumi

Nākamajā plānošanas dokumentā skaidri jāatbild:

1. **Koledžas un LKI 5. līmenis** – vieta sistēmā, jo turp virzās augoša absolventu daļa
2. **Kvalifikācijas eksāmeni** – modelis ar pārejas periodu, ko iestādes var plānot
3. **PI pievilcība** – atsevišķs rīcības virziens, 50 % mērķis.
4. **Prasmju fondi** – no koncepcijas uz mehānismu, neatkarīgi no ES projektu cikliem

Izglītības un zinātnes ministrija

Paldies par uzmanību!

IZM_gov_lv

Izglitibas.ministrija